

# MİLLET BAHÇELERİNİN MEKANSAL KALİTE DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: KIRKLARELİ MİLLET BAHÇESİ ÖRNEĞİ

# 36

Oktay TEKİN<sup>1</sup>, Murat Berk EVREN<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Kırklareli Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, oktaytekinn00@gmail.com

<sup>2</sup> Kırklareli Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, muratberkevren@gmail.com

## ÖZET

Günümüzde kentsel yaşamın hızla artan yoğunluğu ve karmaşıklığı, bireylerin hem toplumla hem de çevreyle etkileşim kurabileceği alanlara duydukları ihtiyacı artırmıştır. Bu ihtiyacın karşılanmasında, bir kamusal açık alan olan millet bahçeleri, önemli roller üstlenmektedirler. Bu mekanlar, kent kullanıcılarına; dinlenmeleri, sosyalleşmeleri, eğlenmeleri ve rekreasyonel aktivitelerini yerine getirmeleri için alanlar sunarak, bireylerin hem birbirleriyle hem de doğal ve yapma çevreyle etkileşim kurma potansiyellerini artırır. Bu nedenle, millet bahçelerindeki mekansal kalitenin; kullanıcıların beklentilerini ve taleplerini en yüksek düzeyde karşılaması gerekmektedir. Ancak, millet bahçelerinin mekansal kalite düzeyi ve kent yaşamına katkısı üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, Kırklareli Millet Bahçesi örneği üzerinden, millet bahçelerindeki mekan kalitesini, kullanıcıların deneyimleri ve geri bildirimleri aracılığıyla değerlendirerek; millet bahçelerinin bir kentsel açık alan sunmasına katkıda bulunacak göstergelerin belirlenmesidir. Bu amaçla, kullanıcıların mekan deneyimlerini ve etkileşimlerini doğrudan etkileyen mekansal kaliteyi sistematik bir şekilde değerlendirmek için Project for Public Spaces'in (PPS); "Sosyallik", "Erişim ve Bağlantılar", "Konfor ve İmaj", "Kullanım ve Aktiviteler" temaları altında önerdiği sorular başta olmak üzere literatürde etkili olan araştırmacılar ile kuruluşlar tarafından önerilmiş olan mekansal kalite göstergelerinden yararlanılarak, Kırklareli Millet Bahçesi kullanıcılarına yönelik 5'li Likert Ölçeği formatında anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması kapsamında elde edilen bulgular, Kırklareli Millet Bahçesi'nin mekansal kalitesinin 4 ana tema açısından da iyi durumda olduğunu göstermektedir. Ancak, her ana tema altında belirli alanlarda iyileştirme gerektiği görülmektedir. Kullanıcılar tarafından, "Sosyallik" teması altında, mekanda gerçekleştirilen topluluk etkinliklerinin ve sosyalleşme alanlarının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. "Erişim ve Bağlantılar" teması altında, otopark sayısının yetersiz olduğunu belirtilmiştir. "Konfor ve İmaj" teması altında, oturma yerlerinin, gölgelik elemanlarının, tuvaletlerin ve çöp kutularının yetersiz olduğu ifade edilmiştir. "Kullanım ve Aktiviteler" teması altında ise, mekanın kışın, yağışlı ve soğuk havalarda, sabah ve gece vakitlerinde kullanılmadığı belirtilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma, kullanıcıların deneyimleri ve geri bildirimleri aracılığıyla millet bahçelerinin mekansal kalite düzeyinin değerlendirilip, iyileştirilmesi gereken yönlerin belirlenebileceğini ortaya koymaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Kamusal açık alanlar, Kamusal mekan kalitesi, Kırklareli Millet Bahçesi, Mekansal kalite, Millet bahçeleri

## 1. GİRİŞ

Küresel ölçekte artan nüfus ve kentleşme, kent sakinlerinin hem birbirleriyle hem de doğal ve yapma çevreyle etkileşim içerisinde girebilecekleri alanlara olan talep ve gereksinimlerini artırmıştır (Başalma vd., 2017; Tunca, 2020). Bu talep ve gereksinimlerin yerine getirilmesinde, tüm insanların erişebileceği alanlar olan kamusal açık alanlar; insanların kent yaşamı içinde sosyalleşebileceği, eğlenebileceği, dinlenebileceği, iletişim kurabileceği ve yaşam tarzlarıyla ilgili bilgileri paylaşabileceği ortamlar sunarak önemli bir rol üstlenmektedirler (Uzgören & Erdönmez, 2017). Yerleşim alanları içinde topluma, çevresel, sosyal, ekolojik ve ekonomik faydalar sunan kamusal açık alanlar; tüm kentsel olaylarla bağlantılı olan, açık serbest alanlardır (Yıldırım & Gül, 2020; Zülkadiroğlu, 2022).

Kökleri Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıldaki Tanzimat dönemi projelerine kadar uzanan, uzun süre unutulduktan sonra ülkemizde 2018 yerel seçimleri öncesinde merkezi otorite tarafından yeniden gündeme getirilen ve seçimlerin ardından ülke genelinde yaygınlaştırılması için çalışmaların yapıldığı millet bahçeleri, kamusal açık alanlar ile benzer nitelikleri taşımaktadırlar. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (CSB), Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nin 4. maddesine dayanarak 2020 yılında yayımladığı "Millet Bahçesi Rehberi"nde bu mekanları; "halkı doğa ile buluşturarak rekreatif ihtiyaçları karşılayan, afet durumlarında toplanma alanı olarak kullanılabilen, tarihi, kültürel ve doğal değerleri koruyan, sosyo-kültürel yaşama önemli katkılar sunan ve hem şehir hem de ülke için prestij unsuru olan geniş simgesel yeşil alanlar" olarak tanımlamaktadır (Altıntaş ve Serdaroğlu Sağ, 2022; CSB, 2020). Kent sakinlerine rekreasyonel olanaklar sağlayan, hem toplumla hem de doğayla iç içe olma fırsatı sunan ve gerektiğinde acil durumlarda toplanma alanı olarak kullanılabilen mekanlar olan millet bahçeleri, toplumun refahını, güvenini ve canlılığını yansıtan alanlardır (CSB, 2020; Sağlık vd., 2019). Bu nedenele, millet bahçelerindeki mekansal kalitenin kullanıcıların talep ve gereksinimlerini karşılayacak düzeyde olması gerekmektedir.

Millet bahçelerindeki mekansal kaliteyi yükseltmek için öncelikle, bu mekanlardaki mekansal kalite düzeyinin ölçülmesi ve iyileştirilmesi gereken yönlerin belirlenmesi gerekmektedir. Ancak, kullanıcılar tarafından farklı şekillerde algılanan mekansal kalitenin tanımlanmasının ve ölçülmesinin hem zor hem de karmaşık olması, bununla birlikte millet bahçelerinin görece yeni bir düzenleme olmasından dolayı, millet bahçelerinin mekansal kalite düzeyi ve kent yaşamına katkısı üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır (Mehta, 2004; Rapoport, 1970; Tunca, 2020). Bu doğrultuda çalışma, "mekansal kalite göstergelerinden yararlanılarak kullanıcılarla gerçekleştirilen anket çalışması ile, millet bahçelerinin mekansal kalite düzeyi değerlendirilebilir" hipotezine dayanmaktadır. Hipotezin test edileceği örneklem alanı ise "Kırklareli Millet Bahçesi" olarak sınırlandırılmıştır.

Problem ve hipotez ile ilişkili olarak çalışmanın temel amacı, Kırklareli Millet Bahçesi örneği üzerinden millet bahçelerindeki mekan kalitesini kullanıcıların deneyimleri ve geri bildirimleri aracılığıyla değerlendirerek; millet bahçelerinin nitelikli bir kentsel açık alan sunmasına katkıda bulunacak göstergelerin belirlenmesidir. Çalışmanın alt amaçları ise;

- Millet bahçelerindeki mekansal kalitenin yükseltilmesine yardımcı olmak,
- Kent sakinlerinin; memnuniyet düzeylerinin, yaşam kalitelerinin, konforlarının, ruh ve beden sağlıklarının artırılmasına katkı sağlamak,
- Millet bahçeleri üzerine yapılan çalışmalarda “kullanıcı odaklılık” ve “mekan kalitesi” konularının da göz önünde bulundurulmasını teşvik etmek,
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (CSB), millet bahçeleri ile ilgili belirlediği vizyonunu, misyonunu, amaçlarını ve hedeflerini yerine getirmesine katkı sağlamaktır.

Bu amaçları gerçekleştirmek için çalışmada, Project for Public Spaces’in (PPS, 2022); “Sosyallik”, “Erişim ve Bağlantılar”, “Konfor ve İmaj”, “Kullanım ve Aktiviteler” temaları altında önerdiği sorulardan ve literatürde etkili olan araştırmacılar ile kuruluşlar tarafından önerilmiş olan mekansal kalite göstergelerinden faydalanılarak Kırklareli Millet Bahçesi kullanıcılarına yönelik 5’li Likert Ölçeği formatında anket formu oluşturulmuş ve millet bahçesini kullanan katılımcılar ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Kullanıcılar ile gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilerek, mekansal kalite açısından kullanıcıların talep ve gereksinimlerini karşılamayan yönler belirlenmiştir.

## 2. KAMUSAL AÇIK ALAN OLARAK MİLLET BAHÇELERİ

Kentsel çevrenin önemli bir bileşeni olan kamusal açık alanlar; insanların ücretsiz olarak erişebildikleri, dinlenme, eğlenme ve sosyalleşme gibi aktivitelerini gerçekleştirebildikleri, tüm kentsel olaylarla bağlantılı olan, kapalı mekanların dışında yer alan açık serbest alanlar olarak ifade edilmektedir (Tunca, 2020; Uzgören & Erdönmez, 2017). Yerleşim alanları içinde topluma çevresel, sosyal ve ekonomik faydalar sunan veya sunma potansiyeline sahip, genellikle kapalı mekanlardan yoksun yerler olan kamusal açık alanlarda, sosyal etkileşim ve aktivite çeşitliliği açısından pek çok etkinlik bulunmaktadır (Yıldırım & Gül, 2020). Kullanıcılar bu alanlarda; tanımadıkları insanlarla bir arada olma, arkadaşlarıyla buluşma, çocuklarına bakma, yabancılarla sohbet etme, hayatın yoğunluğundan bir süre uzaklaşma, doğayla bağlantı kurma ve psikolojik sağlıklarını iyileştirme imkanı bulurlar (Tunca, 2020; Uzgören & Erdönmez, 2017).

Kamusal açık alanların bir parçası olup, kente yakın veya kentin içinde bulunan kent parkları; su donatıları, yeşil alanlar, sportif etkinlik mekanları, güzel manzaralar gibi çevresel öğelerle doğal çevreyle etkileşim ve yüksek erişilebilirlik imkanı sunan, kentsel modernleşme ve sürdürülebilir kalkınmada önemli bir rol oynayan alanlardır. Cheisura da (2004) benzer şekilde, kent parklarını; kent yaşamının getirdiği stres ve baskıları bir nebze olsun hafifletebilecek fırsatlar sağlayan rekreasyon alanları olarak tanımlamıştır (Tunca, 2020). Bu tanımlarla ilişkili olarak, şehirlerin yaşanılabilirliği için büyük öneme sahip olan bu alanlar, ekonomik, ekolojik, çevresel, kültürel ve sosyal açıdan çeşitli işlevler sunarak, kent sakinlerin fiziksel, teknik, iklimsel, rekreasyonel, hijyenik, sosyal, kültürel, sağlık ve estetik ihtiyaçlarını karşılarlar (Alamri & Inceoglu, 2022; Tunca, 2020).

Kent parkları ile benzer nitelikleri taşıyan millet bahçeleri ise, kökleri 19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nin Tanzimat dönemi projelerine kadar uzanan bir kamusal açık alan türüdür (Altıntaş ve Serdaroğlu Sağ, 2022; Yıldırım & Gül, 2020).

Osmanlı Devleti'nde Kanuni Esası'nın ilanından önce ümmet ve millet kavramları bir araya getirilerek millet kavramı altında birleştirilmiştir. Bu bağlamda millet bahçeleri Osmanlı Devleti'nde bu birlikteliği simgeleyen bir olgu haline gelmiştir ve 1864 yılında hazırlanan Vilayet Nizamnamesi'nde kendini göstermiştir. Tanzimat dönemi sonrasında gelişen millet bahçesi anlayışının ilk örnekleri, Fransa'daki halk bahçelerinden ilham alınarak tasarlanmış ve modern bir yaklaşımla yeniden şekillendirilmiş batılılaşma anlayışının bir yansıması olarak Sultan Abdülaziz döneminde ortaya çıkmıştır. 1869'da Alman ve Fransız uzmanlarla birlikte güzel sanatlar prensipleri doğrultusunda düzenlenen Taksim Millet Bahçesi ve 1870 yılında açılan Kısıklı Millet Bahçesi, bu anlayışın ilk somut örnekleridir (Altıntaş ve Serdaroğlu Sağ, 2022; CSB, 2020; Zülkadiroğlu, 2022). İlk kez İstanbul'da oluşturulan millet bahçeleri, 1880 yılından sonra Anadolu'nun farklı şehirlerinde uygulanmıştır (Yıldırım & Gül, 2020). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde de birçok şehirde millet bahçesi inşa edilmeye devam edilmiştir. Ankara'da İlk Meclis Binası'nın karşısında bulunan Ulus Millet Bahçesi bu örneklerden biridir (CSB, 2020).

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerindeki uygulamalarından sonra unutulmuş millet bahçeleri, 2018 yerel seçimleri öncesinde merkezi otorite tarafından yeniden gündeme getirilmiştir. Seçimlerin ardından 2019 yılında "Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği"ne bir madde eklenerek ve 2019-2023 dönemine ait On Birinci Kalkınma Planı'nın Şehirleşme başlığı altındaki 676. ve 676.1 maddelerinde millet bahçesi kavramına yer verilerek ülke genelinde 81 ilde millet bahçesi uygulamalarının yaygınlaştırılması için çalışmalara başlanmıştır (Altıntaş ve Serdaroğlu Sağ, 2022; Yıldırım & Gül, 2020).

Ülke genelinde yaygınlaştırılması istenen millet bahçesi projelerinin planlanması, tasarımı, yapımı ve yönetimi süreçlerinde yol gösteri olması amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nin 4. maddesine dayanarak 2020 yılında "Millet Bahçesi Rehberi" yayımlanmıştır. Rehberde millet bahçesi, "halkı doğa ile buluşturarak rekreatif ihtiyaçları karşılayan, afet durumlarında toplanma alanı olarak kullanılabilen, tarihi, kültürel ve doğal değerleri koruyan, sosyo-kültürel yaşama önemli katkılar sunan ve hem şehir hem de ülke için prestij unsuru olan geniş simgesel yeşil alanlar" olarak tanımlanmaktadır. "Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nde de benzer şekilde, "halkı doğa ile buluşturan, rekreatif ihtiyaçları karşılayan, afet durumlarında kentin toplanma alanları olarak kullanılabilen, yer seçimi, alan büyüklüğü, fonksiyonları ve tasarım gibi kriterlerin, Bakanlık tarafından hazırlanan Millet Bahçeleri Rehberi'nde belirlendiği geniş yeşil alanlar" olarak ifade edilmektedir (Altıntaş ve Serdaroğlu Sağ, 2022; Sağlık vd., 2019).

### 3. MİLLET BAHÇELERİNDE MEKANSAL KALİTE

Büyükükleri, içerikleri ve hedef kitleleri ne kadar farklı olursa olsun, bireylerin sosyo-kültürel yaşamlarını sürdürdükleri ve birbirleriyle iletişim kurdukları mekanlar olan kamusal açık alanlarda mekânsal kalite, kent yaşamı için oldukça önemli bir konudur (Sağlık vd., 2019; Tunca, 2020). Mekân kalitesi yüksek kamusal açık alanlar (Akpınar, 2016; Alamri & Inceoglu, 2022; Başalma vd., 2017; İnceoğlu ve Aytuğ, 2009; Maniruzzaman vd., 2021; Mehta, 2004; Rostami vd., 2016; Uzgören & Erdönmez, 2017; Wolch vd., 2014);

- Birey-toplum arasındaki etkileşimi ve iletişimi kolaylaştırırlar.
- İnsan ve çevre arasında organik bir bağ kurulmasını sağlarlar.

- Kullanıcıların dinlenme, eğlenme, sosyalleşme ve rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılarlar.
- Kullanıcıların konforlarını, yaşam kalitelerini ve memnuniyetlerini yükseltirler.
- Kullanıcıların fiziksel, zihinsel ve psikolojik sağlıklarının iyileştirilmesine katkıda bulunurlar.
- Kullanıcıların alanı ve kenti benimsemelerini sağlarlar.
- Kentin fiziksel, sosyal, ekonomik, ekolojik, estetik ve çevresel değerlerine katkı sağlarlar.
- Kentin sürdürülebilirliğini, yaşanabilirliğini ve dinamikliğini artırırılar.
- Kentin yeşil alan ihtiyacını karşılarlar ve monoton yapılaşmaya canlılık katarlar.
- Kentsel aktivitelerin çeşitliliğini, süresini ve niteliğini artırırılar.
- Topluluk, kimlik ve kültürel aidiyet duygusunun oluşturulmasına yardımcı olurlar.
- Hem resmi hem de gayri resmi eğitim kaynakları sunarlar.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere, kentin; yaşanabilirliği, eğitim ve rekreasyon olanakları, fiziksel, sosyal, kültürel, ekolojik, estetik ve ekonomik yapısı gibi pek çok alanda önemli katkılar sağlayan kamusal açık alanlarda, mekan kalitesinin yüksek olması gerekmektedir. (Akpinar, 2016; Alamri & Inceoglu, 2022). Benzer şekilde, kent ve kentli için pek çok öneme sahip olup, kentsel yapıda kendine yer edinen bir kamusal açık alan olan millet bahçelerinde de mekânsal kalite yüksek düzeyde olmalıdır. Millet bahçelerinde mekânsal kalite düzeyini geliştirmek için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yayımlanan “Millet Bahçesi Rehberi”nde; yer seçimi, planlama ve tasarım süreçleri, projelendirme ilkeleri, barındırması gereken fonksiyonlar ve yapılaşma koşulları üzerinde yol gösterici önerilerde bulunulmuştur.

“Millet Bahçesi Rehberi”ne göre, insanların dinlenme, eğlenme, spor yapma ve sosyal etkinliklerde bulunma gibi çeşitli etkileşimlerde bulunabileceği alanlar olan millet bahçeleri ile; kentlere estetik, ekolojik, sürdürülebilir ve rekreasyonel açıdan değerli açık yeşil alanlar kazandırılması, kentleşme ile ortaya çıkan çevre sorunlarına karşı, halkın sağlıklı ve yaşam kalitesi yüksek kentlerde yaşamasına katkı sağlanması, kente ve coğrafyaya özgü değerleri ön planda tutarak, 21. yüzyıl kentlerinin kültürel peyzaj kimliğini yansıtan özgün açık yeşil alanlar yaratılması hedeflenmektedir (CSB, 2020; Yıldırım & Gül, 2020). Bu doğrultuda rehberde göre, kent kimliğinin önemli bir unsuru olarak inşa edilmesi planlanan ve içinde barındıracağı fonksiyonlar açısından kentsel mekanda düzenlenecek bir açık yeşil alan olmanın ötesinde anlam taşıyan millet bahçelerinin, yer seçiminde; “Alan Büyüklüğü”, “Mülkiyet Durumu”, “İmar Durumu”, “Konum ve Çevre İlişkisi”, “Ulaşım ve Erişim İmkanları”, “Kentsel Bellek ve Değer”, “Jeolojik ve Topografik Yapı”, “Doğal ve Kültürel Özellikler”, “Altyapı”, “Su Varlığı ve Drenaj”, “Flora ve Fauna”, “İklim Özellikleri” olmak üzere 12 temel faktörün göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Altıntaş ve Serdaroğlu Sağ, 2022; CSB, 2020). Yer seçimi tamamlanan bir millet bahçesinin planlama ve tasarım süreçlerinde öncelikli olarak; amaç ve hedefler belirlenmeli, kavramsal çerçeve ve tasarım ilkeleri oluşturulmalı, fonksiyonlar belirlenmeli, yenilikçi, yenilenebilir enerji çözümleri ve doğa dostu yaklaşımlar ile akıllı uygulamalar kullanılmalıdır (CSB, 2020). Tarihi, doğal ve kültürel değerleri koruyarak, sosyo-kültürel yapıyı yansıtan ve ülkenin vizyonunu geliştiren önemli alanlar olan millet bahçeleri; fonksiyonellik, erişilebilirlik/ulaşım, sürdürülebilirlik, yeterlilik, ekoloji, aidiyet/kimlik, uygun maliyet, yenilikçi tasarım, sağlık, evrensellik, güvenlik ve akıllı uygulamalar ilkelerine göre projelendirilmelidir (CSB, 2020; Sağlık vd., 2019). Belirtilen genel ilkeler doğrultusunda, Millet bahçelerinde, doğal, tarihi ve kültürel değerler, çevresel kullanımlar, alanın büyüklüğü,

konumu, şehrin nüfusu ve demografik yapısı göz önünde bulundurularak; yürüyüş, koşu ve bisiklet parkurları, meydanlar, toplanma alanları, su alanları, anıtsal veya simgesel sanat eseri alanları, açık hava sergi alanları, açık hava tarih parkları, seracılık ve sebze-meyve alanları, tematik bahçeler, sokak hayvanları için bakım ve barınma alanları, oyun alanları, spor tesisleri, seyir terasları, oturma alanları, açık hava gösterisi etkinlik alanları, kapalı ve açık otoparklar, tuvaletler, idari birimler, teknik birimler, atölye ve sergi mekanları, yeme-içme alanları, çay bahçeleri, sağlık birimleri, mescit, cami ve millet kıraathanesi gibi fonksiyonlara yer verilmelidir (Altıntaş ve Serdaroğlu Sağ, 2022; CSB, 2020; Zülkadiroğlu, 2022). Toplumun refahını, güvenliğini ve canlılığını yansıtan alanlar olan millet bahçesi projelerinde yapılaşma koşulları; millet bahçesinin çevresi, arazi özellikleri ve doğal, kültürel faktörler göz önünde bulundurularak imar planı doğrultusunda belirlenmelidir. Bununla birlikte, kendine has koşulları bulunan ve özel mevzuata tabi olan alanlarda inşa edilecek millet bahçelerinin kullanım ve yapılaşma şartlarında, ilgili yasal düzenlemeler ve yönetmelikler göz önünde bulundurulmalıdır (CSB, 2020; Sağlık vd., 2019).

“Millet Bahçesi Rehberi”nde belirtilen bu öneriler ne yazık ki, bu alanlardaki mekânsal kaliteyi yükseltmek için yeterli değildir. Millet bahçelerinin mekân kalitesini yükseltmek için öncelikle bu alanlardaki mekân kalitesinin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi gereken yönlerin belirlenmesi gerekmektedir. Ancak, algılanan mekân birçok açıdan değişkenlik gösterdiği ve mekân hakkında araştırmacılar tarafından kabul edilebilir bir fikir birliği olmadığı için, bir mekânın, kullanıcıların fiziksel, işlevsel, görsel, sosyal, kültürel ve psikolojik ihtiyaçlarını ne kadar karşılayabildiği ile ilişki olan mekansal kalite kavramını hem tanımlamak hem de ölçmek zor ve karmaşıktır (Alamri & Inceoglu, 2022; Das, 2022; Dewulf ve Meel, 2004; Dhiman, 2023; Rapoport, 1970). Bu sebeple, mekân kalitesini ölçerken mekânın tasarım özellikleri ile kullanıcıların görüşleri göz önünde bulundurularak, çeşitli kurum ve araştırmalar tarafından ortaya konulan mekansal kalite göstergelerinden yararlanılmalıdır (Alamri & Inceoglu, 2022; Inceoğlu ve Aytuğ, 2009; Uzgören & Erdönmez, 2017). Ancak hem mekânı hem de kaliteyi etkileyen pek çok unsurun olması mekansal kalite göstergelerinin farklı şekillerde ifade edilmesine neden olmuştur (Başalma vd., 2017; Harputlugil vd., 2014; Wyckoff, 2014).

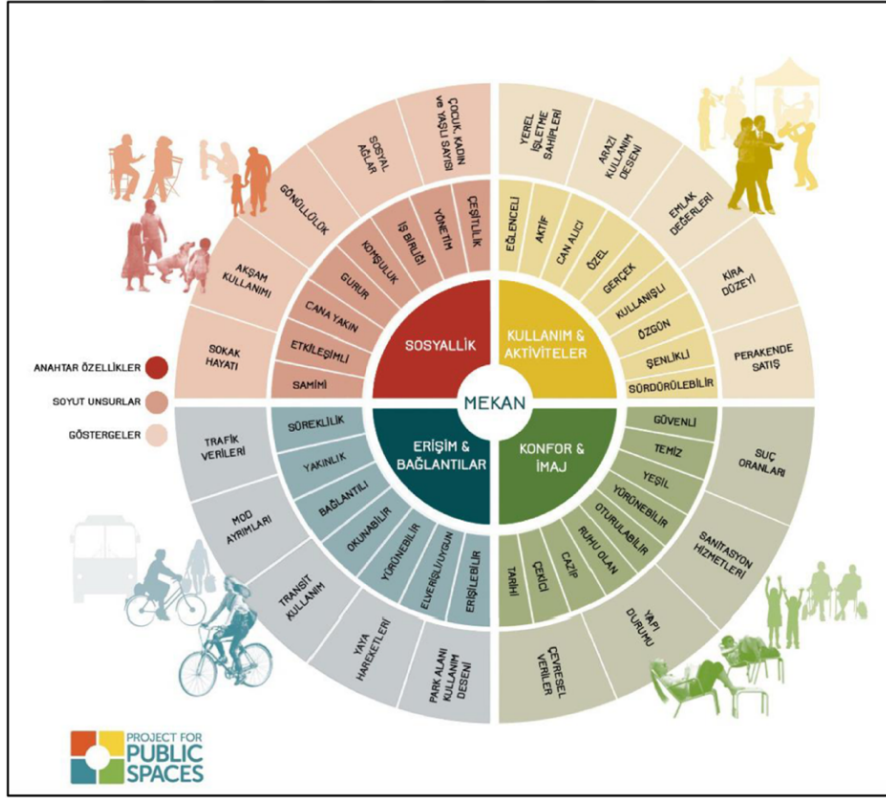
Nasar (1988), mekansal kalite göstergelerini, doğallık, bakım, açıklık, tarihsel önem ve düzen olmak üzere beş temel parametre altında; Greene (1992), kimlik, işlev, cazibe/çekim ve düzen olmak üzere dört temel parametre altında; Sey (1994), güvenlik, işlevsellik, estetiklik, dayanıklılık ve güvenilirlik olmak üzere beş temel parametre altında; Voort ve Wegen (2005), teknik kalite, işlevsel kalite, ekonomik kalite ve estetik kalite olmak üzere dört temel parametre altında; Avrupa Mimarlar Konseyi (Architects' Council of Europe, 2019), erişilebilirlik ve hareketlilik, fiyatlanabilirlik, estetiklik, yaşanabilirlik, kapsayıcılık, çevresel entegre edilebilirlik, çevre ile dostluk ve benzersizlik olmak üzere sekiz temel parametre altında; Evren ve Kuru (2023), yapı adası çevresinde etkili olan konfor, kapsayıcılık, cazibe, çeşitlilik, konfor, estetik, erişilebilirlik, potansiyel ve geçirenlik olmak üzere dokuz temel parametre altında ifade etmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri merkezli Project for Public Spaces (PPS, 2022) ise, kamusal açık alanlar için mekansal kalite göstergelerini ve bu göstergeleri oluşturan unsurları; sosyallik, erişim ve bağlantılar, konfor ve imaj, kullanım ve aktiviteler olmak üzere dört ana tema altında ifade etmiştir (Şekil.1) (Karpuz, 2023; PPS, 2022);

- “Sosyallik”, bir mekânda sosyal bağların güçlendirilmesi ve topluluk katılımının teşvik edilmesi anlamına gelir. Bunun sağlanabilmesi için, etkileşim odaklı, samimi, komşuluk ilişkilerini geliştiren, dostça bir

atmosfer yaratan, iş birliğini destekleyen ve çeşitliliği barındıran mekanlar gereklidir. Ayrıca, katılımcı yönetim de sosyalliğin önemli unsurlarındandır. Sosyallik, bir alanın topluluk hissi ve sosyal etkileşim kapasitesini içerir. Bu kapsamda, çeşitlilik kilit bir rol oynar; yaş ve tür çeşitliliği arttıkça, daha kapsayıcı ve sosyal mekanlar oluşturulabilir. Sosyalliği tanımlayan temel unsurlar arasında; komşuluk, etkileşim, samimiyet, iş birliği, gurur/kimlik, çeşitlilik, yönetim ve katılım yer alır. Bu unsurların göstergeleri ise akşam ve gece kullanımları, gönüllülük faaliyetleri, sokak aktiviteleri, kadın-çocuk-yaşlı bireylerin sayısal varlığı ve sosyal ağlardır.

- “Erişim ve Bağlantılar”, bir mekânın hem içinde hem de dışında hareket etme ve bağlantı kurma kolaylığını ifade eder. Bir mekânda etkili erişim ve bağlantı sağlamak için bağlantılılık, yürünebilirlik, erişilebilirlik, yakınlık, okunabilirlik, uygunluk ve süreklilik temel unsurları kritik öneme sahiptir. Bu unsurların göstergeleri ise trafik verileri, toplu taşıma kullanımları, park alanlarının kullanım düzeni, ulaşım modları arasındaki dağılım ve yaya hareketliliğidir.
- “Konfor ve İmaj”, bir mekânın fiziksel, görsel ve estetik özelliklerini tanımlar. Mekânın bu özellikleri, insanların mekânda geçirdikleri zamanı ve o mekâna ne kadar sık gittiklerini doğrudan etkiler. Konforlu ve çekici bir mekân yaratmak için; etkileyici bir ortam sunulması, tarihi dokunun korunması, manevi bir bağa sahip olunması, cazip bir atmosfer yaratılması, yaşanılabilir bir çevre oluşturulması ve yürünebilirliğin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca, güvenli, temiz ve yeşil alanların varlığı da mekânın konforunu ve imajını güçlendiren faktörlerdir. Konfor ve İmaj kategorisi kapsamında değerlendirilen başlıca unsurlar; temizlik, yürünebilirlik, çekicilik, yeşil/peyzaj alanlarının varlığı, güvenlik, tarihi değer, oturulabilirlik ve özgün ruhluluktur. Bu unsurların göstergeleri ise yapıların durumu, suç oranları, çevresel veriler ve sanitasyon hizmetlerinin kalitesidir.
- “Kullanım ve Aktiviteler”, bir mekânda düzenlenen çeşitli ve kaliteli etkinlikleri tanımlar. Canlı, yerel, eğlenceli, kutlama odaklı, sürdürülebilir, hareketli, özgün ve yararlı mekanlar, bu özelliğin temelini oluşturur. Çalışma, oyun oynama ve sosyalleşme gibi farklı etkinlikler, mekanın kalitesini artırır. Çeşitli kullanım ve etkinlikler, daha yaşanabilir, cazip ve dinamik şehirlerin oluşumunda kritik rol oynar. Bir mekânda yapılan etkinlikler, yalnızca o alanı değil, çevresini de etkiler. Mekân içindeki ve çevresindeki aktiviteler, ağırlıklı olarak mekânın kullanım biçimine bağlıdır. Hareketlilik ve özgünlük gibi faktörler, mekânın kullanımını ve etkinliğini yükseltir. Kullanım ve Aktiviteler teması altında yer alan temel unsurlar; canlılık, özgünlük, gerçeklik, şenlik, çekicilik, sürdürülebilirlik, kullanılabilirlik, özel ve eğlenceli olmaktır. Bu unsurların göstergeleri ise arazi kullanım biçimi, kira oranları, yerel işletme sahipleri, perakende satışları ve emlak değerleridir.



**Şekil 1.** Project for Public Spaces'in tanımladığı mekansal kalite diyagramı (Karpuz, 2023; PPS, 2022)

PPS'e (2022) göre, kaliteli kamusal açık alanlar kolayca erişilebilir, çevreye bağlı, çeşitli kullanıcılar için çeşitli aktiviteler sunan, güvenli, temiz ve cazip hissettiren, yeterli oturma alanı sağlayan ve en önemlisi, insanların sosyal etkileşimde bulunabileceği mekanlar olarak hizmet eden yerlerdir (Alamri & Inceoglu, 2022; Başalma vd., 2017; Rostami vd., 2016; Tunca, 2020). Bu sebeple, bir kamusal açık alan olan millet bahçelerinin mekansal kalitesi de, "Sosyallik", "Erişim ve Bağlantılar", "Konfor ve İmaj", ve "Kullanım ve Aktiviteler" ana temaları altında yer alan unsurlar ile göstergelere göre kullanıcılarının deneyimlerinden yararlanılarak değerlendirilmelidir.

#### 4. ÇALIŞMA ALANI (MATERYAL) VE YÖNTEM

Çalışmada örneklem alanı olarak Kırklareli Millet Bahçesi seçilmiştir. Kırklareli Millet Bahçesi, Kırklareli İli Merkez İlçesinde yer almakta olup, belirli dönemlerde festivallerin ve açık hava etkinliklerinin yapıldığı eski Tren Gar Alanı'nın, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) tarafından dönüştürülmesiyle oluşturulmuş bir kamusal açık yeşil alandır (CSB, 2023; Kırklareli Valiliği, 2022).

Kırklareli Millet Bahçesi konum olarak, kentin en yoğun yaya aktivitesinin olduğu İstasyon Caddesinin sonlandığı noktada bulunmaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan Kırklareli Millet Bahçesi'nin doğusunda kentin ana ulaşım akslarından olan Öztürk Bulvarı, batısında 1. Ray Sokak, kuzeyinde Sungurbey Caddesi, güneyinde ise Edirne Caddesi bulunmaktadır (Şekil.2) (CSB, 2023).



**Şekil 2.** Kırklareli Millet Bahçesi uydu görüntüsü (Google Earth, 2024 tarihli uydu görüntüsünden yararlanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.)

8 Mayıs 2023 tarihinde kent sakinlerinin kullanımına açılan ve yaklaşık olarak 55.000 metrekare alana sahip Kırklareli Millet Bahçesi; kent sakinleri için aktivite alanları, oyun alanları, konser-festival alanları, bisiklet-koşu-yürüyüş parkurları, piknik alanları ve yeme-içme birimleri gibi sosyal donatıları içinde barındırmaktadır (Şekil.3) (CSB, 2023; Kırklareli Valiliği, 2022).



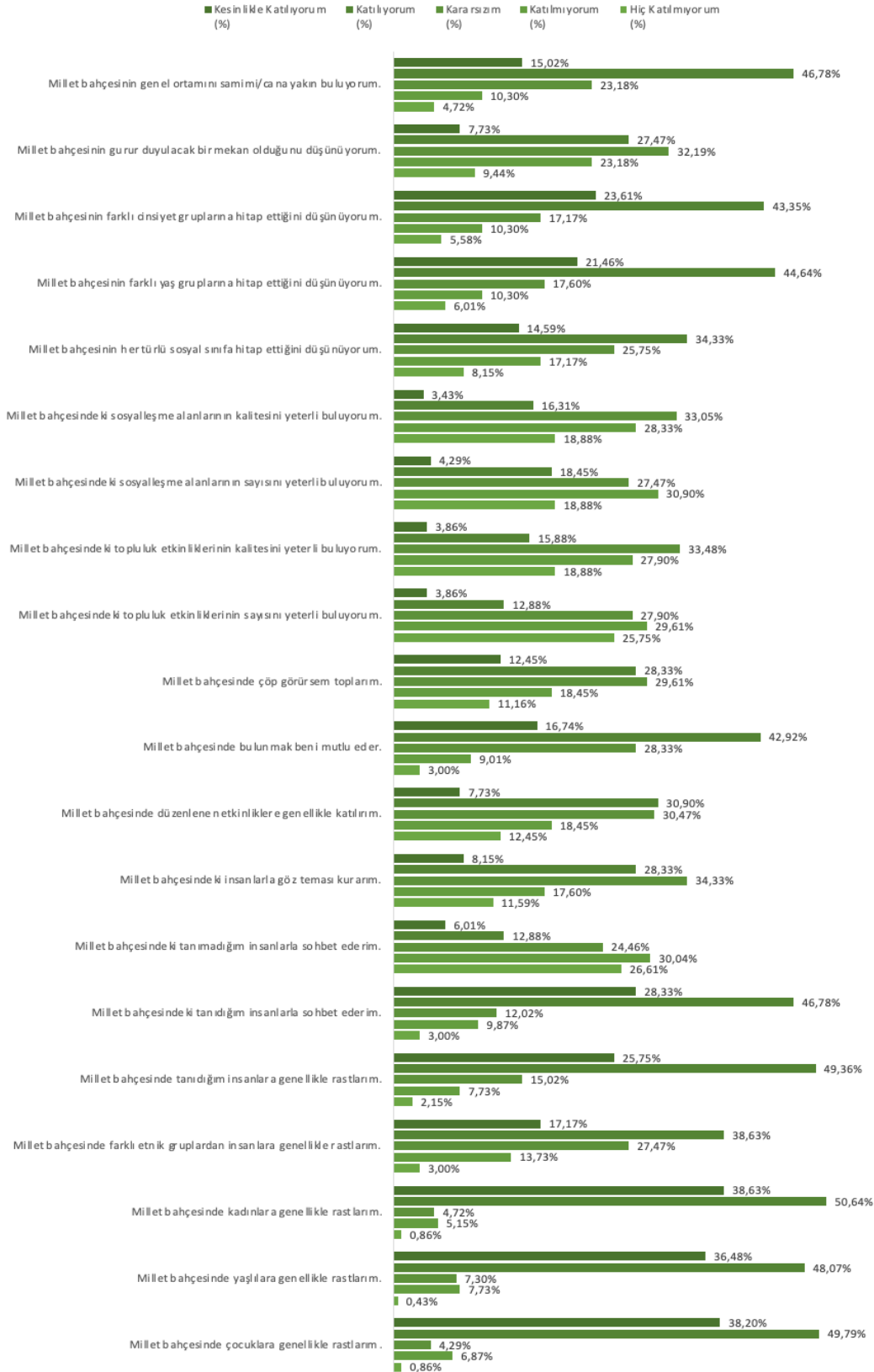
**Şekil.3** Kırklareli Millet Bahçesi Projesinin Render Görüntüleri (CSB, 2022)

Çalışmanın örneklem alanı olan Kırklareli Millet Bahçesi'nin mekan kalitesini değerlendirmek amacıyla yöntem olarak öncelikle; "Google Scholar", "YÖK Tez Merkezi" "Dergipark" ve "Scopus" veri tabanları üzerinden "mekan kalitesi", "mekansal kalite göstergeleri", "kamusal açık alanlar", "kamusal açık yeşil alanlar" ve "millet bahçesi" kavramları üzerine literatür araştırması gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen literatür araştırması sonucunda incelenen kaynaklar doğrultusunda, Project for Public Spaces'in (PPS, 2022); "Sosyallik", "Kullanım ve Aktiviteler", "Erişim ve Bağlantılar", "Konfor ve İmaj" temaları altında önerdiği sorular başta olmak üzere literatürde etkili olan araştırmacılar ile kuruluşlar tarafından önerilmiş olan mekansal kalite göstergelerinden faydalanılarak, "Ms Word/Kelime İşlemci" programı ve "Google Formlar" yazılımları aracılığıyla, Kırklareli Millet Bahçesi kullanıcılarına yönelik anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formunda yer alan, "Kırklareli Millet Bahçesi'nin Mekansal Kalite Düzeyinin Değerlendirilmesi" bölümü, Kırklareli Millet Bahçesi'nin mekansal kalite düzeyini belirlemeye yönelik, her biri 5'li Likert Ölçeği (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) formatında 20 alt soruyu içinde barındıran; "sosyallik", "erişim ve bağlantılar", "konfor ve imaj", ve "kullanım ve aktiviteler" olmak üzere 4 temel sorudan oluşmaktadır. Anket formu oluşturulduktan sonra, Kırklareli İli Merkez Sınırları içerisinde ikamet eden ve Kırklareli Millet Bahçesi'ni kullanan katılımcılar ile hem yüz yüze hem de çevrimiçi anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen bulgular "Excel/Elektronik Tablolama-Hesaplama" programı aracılığıyla değerlendirilmiştir.

## 5. BULGULAR

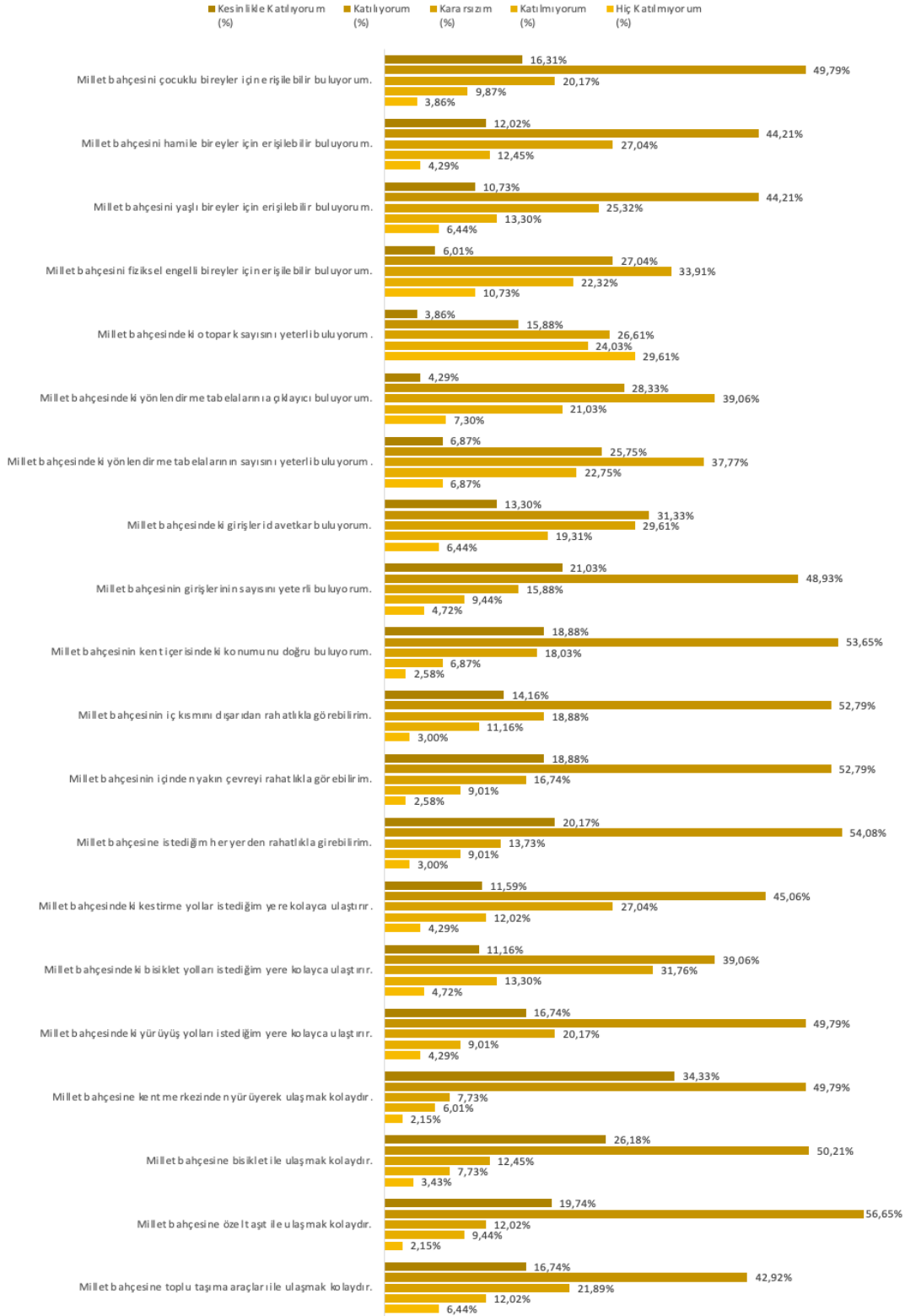
Çalışma kapsamında gerçekleştirilen anket çalışmasında; "Sosyallik", "Erişim ve Bağlantılar", "Konfor ve İmaj", ve "Kullanım ve Aktiveleler" temaları altında yer alan sorulara, katılımcılar tarafından 5'li Likert Ölçeği'ne (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) göre verilen yanıtların yüzdesel dağılımları aşağıdaki grafiklerde gösterildiği gibidir (Şekil. 4; Şekil. 5; Şekil. 6; Şekil. 7);

### "Sosyallik" Teması

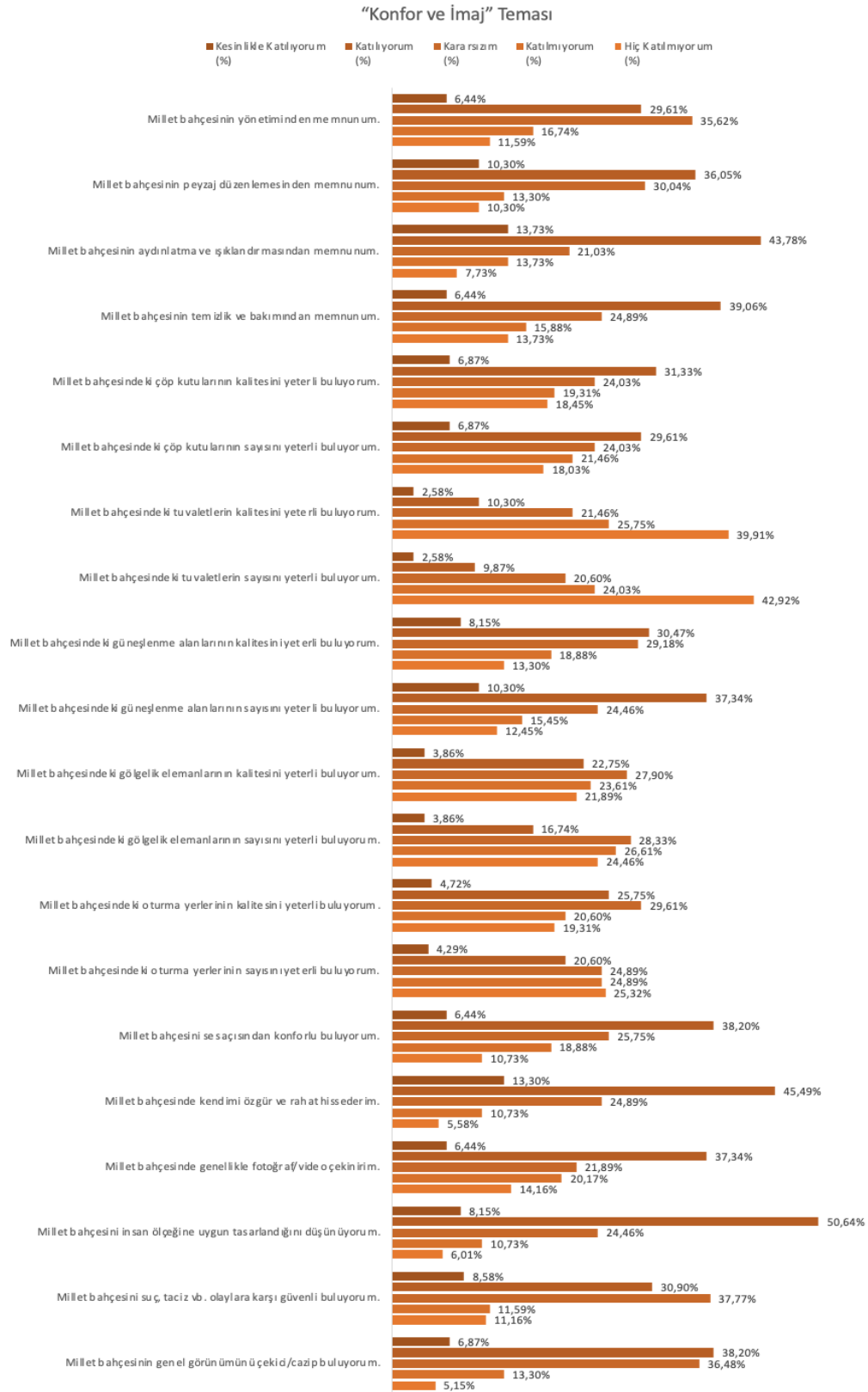


**Şekil 4.** "Sosyallik" teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların yüzdesel dağılım grafiği

### "Erişim ve Bağlantılar" Teması

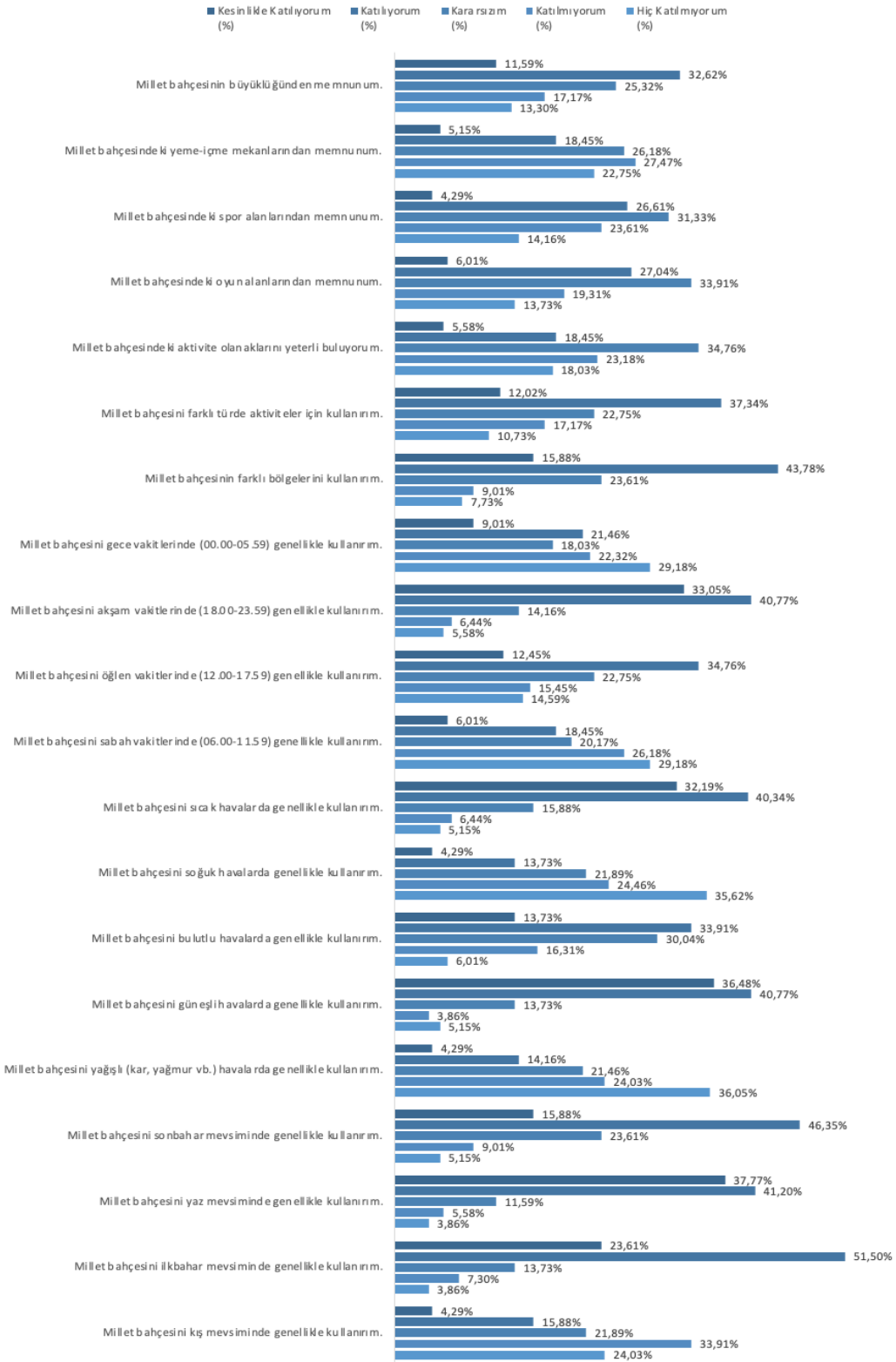


Şekil 5. "Erişim ve Bağlantılar" teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların yüzdesel dağılım grafiği



**Şekil 6.** "Konfor ve İmaj" teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların yüzdesel dağılım grafiğı

### "Kullanım ve Aktiviteler" Teması



Şekil 7. "Kullanım ve Aktiviteler" teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların yüzdesel dağılım grafiği

“Sosyallik”, “Erişim ve Bağlantılar”, “Konfor ve İmaj”, ve “Kullanım ve Aktiverler” temaları altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların “olumsuz (hiç katılmıyorum ve katılmıyorum)”, “nötr (kararsızım)” ve “olumlu (katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum)” kategorilerindeki yüzdesel dağılımları ise aşağıdaki tablolarda gösterildiği gibidir (Tablo.1, Tablo. 2, Tablo. 3, Tablo. 4);

**Tablo 1.** “Sosyallik” teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların “olumsuz”, “nötr” ve “olumlu” kategorilerindeki yüzdesel dağılımları

| “Sosyallik” Teması   | Olumsuz (%)   | Nötr (%) | Olumlu (%)    |
|--|---------------|----------|---------------|
| Millet bahçesinde çocuklara genellikle rastlarım.                          | 7,73%         | 4,29%    | <b>87,98%</b> |
| Millet bahçesinde yaşlılara genellikle rastlarım.                          | 8,15%         | 7,30%    | <b>84,55%</b> |
| Millet bahçesinde kadınlara genellikle rastlarım.                          | 6,01%         | 4,72%    | <b>89,27%</b> |
| Millet bahçesinde farklı etnik gruplardan insanlara genellikle rastlarım.  | 16,74%        | 27,47%   | <b>55,79%</b> |
| Millet bahçesinde tanıdığım insanlara genellikle rastlarım.                | 9,87%         | 15,02%   | <b>75,11%</b> |
| Millet bahçesindeki tanıdığım insanlarla sohbet ederim.                    | 12,88%        | 12,02%   | <b>75,11%</b> |
| Millet bahçesindeki tanımadığım insanlarla sohbet ederim.                  | <b>56,65%</b> | 24,46%   | 18,88%        |
| Millet bahçesindeki insanlarla göz teması kurarım.                         | 29,18%        | 34,33%   | <b>36,48%</b> |
| Millet bahçesinde düzenlenen etkinliklere genellikle katılırım.            | 30,90%        | 30,47%   | <b>38,63%</b> |
| Millet bahçesinde bulunmak beni mutlu eder.                                | 12,02%        | 28,33%   | <b>59,66%</b> |
| Millet bahçesinde çöp görürsem toplarım.                                   | 29,61%        | 29,61%   | <b>40,77%</b> |
| Millet bahçesindeki topluluk etkinliklerinin sayısını yeterli buluyorum.   | <b>55,36%</b> | 27,90%   | 16,74%        |
| Millet bahçesindeki topluluk etkinliklerinin kalitesini yeterli buluyorum. | <b>46,78%</b> | 33,48%   | 19,74%        |
| Millet bahçesindeki sosyalleşme alanlarının sayısını yeterli buluyorum.    | <b>49,79%</b> | 27,47%   | 22,75%        |
| Millet bahçesindeki sosyalleşme alanlarının kalitesini yeterli buluyorum.  | <b>47,21%</b> | 33,05%   | 19,74%        |
| Millet bahçesinin her türlü sosyal sınıfa hitap ettiğini düşünüyorum.      | 25,32%        | 25,75%   | <b>48,93%</b> |
| Millet bahçesinin farklı yaş gruplarına hitap ettiğini düşünüyorum.        | 16,31%        | 17,60%   | <b>66,09%</b> |
| Millet bahçesinin farklı cinsiyet gruplarına hitap ettiğini düşünüyorum.   | 15,88%        | 17,17%   | <b>66,95%</b> |
| Millet bahçesinin gurur duyulacak bir mekan olduğunu düşünüyorum.          | 32,62%        | 32,19%   | <b>35,19%</b> |
| Millet bahçesinin genel ortamını samimi/cana yakın buluyorum.              | 15,02%        | 23,18%   | <b>61,80%</b> |

**Tablo 2.** "Erişim ve Bağlantılar" teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların "olumsuz", "nötr" ve "olumlu" kategorilerindeki yüzdesel dağılımları

| "Erişim ve Bağlantılar" Teması  | Olumsuz (%)   | Nötr (%)      | Olumlu (%)    |
|---|---------------|---------------|---------------|
| Millet bahçesine toplu taşıma araçları ile ulaşmak kolaydır.              | 18,45%        | 21,89%        | <b>59,66%</b> |
| Millet bahçesine özel taşıt ile ulaşmak kolaydır.                         | 11,59%        | 12,02%        | <b>76,39%</b> |
| Millet bahçesine bisiklet ile ulaşmak kolaydır.                           | 11,16%        | 12,45%        | <b>76,39%</b> |
| Millet bahçesine kent merkezinden yürüyerek ulaşmak kolaydır.             | 8,15%         | 7,73%         | <b>84,12%</b> |
| Millet bahçesindeki yürüyüş yolları istediğim yere kolayca ulaştırır.     | 13,30%        | 20,17%        | <b>66,52%</b> |
| Millet bahçesindeki bisiklet yolları istediğim yere kolayca ulaştırır.    | 18,03%        | 31,76%        | <b>50,21%</b> |
| Millet bahçesindeki kestirme yollar istediğim yere kolayca ulaştırır.     | 16,31%        | 27,04%        | <b>56,65%</b> |
| Millet bahçesine istediğim her yerden rahatlıkla girebilirim.             | 12,02%        | 13,73%        | <b>74,25%</b> |
| Millet bahçesinin içinden yakın çevreyi rahatlıkla görebilirim.           | 11,59%        | 16,74%        | <b>71,67%</b> |
| Millet bahçesinin iç kısmını dışarıdan rahatlıkla görebilirim.            | 14,16%        | 18,88%        | <b>66,95%</b> |
| Millet bahçesinin kent içerisindeki konumunu doğru buluyorum.             | 9,44%         | 18,03%        | <b>72,53%</b> |
| Millet bahçesinin girişlerinin sayısını yeterli buluyorum.                | 14,16%        | 15,88%        | <b>69,96%</b> |
| Millet bahçesindeki girişleri davetkar buluyorum.                         | 25,75%        | 29,61%        | <b>44,64%</b> |
| Millet bahçesindeki yönlendirme tabelalarının sayısını yeterli buluyorum. | 29,61%        | <b>37,77%</b> | 32,62%        |
| Millet bahçesindeki yönlendirme tabelalarını açıklayıcı buluyorum.        | 28,33%        | <b>39,06%</b> | 32,62%        |
| Millet bahçesindeki otopark sayısını yeterli buluyorum.                   | <b>53,65%</b> | 26,61%        | 19,74%        |
| Millet bahçesini fiziksel engelli bireyler için erişilebilir buluyorum.   | 33,05%        | <b>33,91%</b> | 33,05%        |
| Millet bahçesini yaşlı bireyler için erişilebilir buluyorum.              | 19,74%        | 25,32%        | <b>54,94%</b> |
| Millet bahçesini hamile bireyler için erişilebilir buluyorum.             | 16,74%        | 27,04%        | <b>56,22%</b> |
| Millet bahçesini çocuklu bireyler için erişilebilir buluyorum.            | 13,73%        | 20,17%        | <b>66,09%</b> |

**Tablo 3.** "Konfor ve İmaj" teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların "olumsuz", "nötr" ve "olumlu" kategorilerindeki yüzdesel dağılımları

| "Konfor ve İmaj" Teması  | Olumsuz (%)   | Nötr (%) | Olumlu (%)    |
|--|---------------|----------|---------------|
| Millet bahçesinin genel görünümünü çekici/cazip buluyorum.               | 18,45%        | 36,48%   | <b>45,06%</b> |
| Millet bahçesini suç, taciz vb. olaylara karşı güvenli buluyorum.        | 22,75%        | 37,77%   | <b>39,48%</b> |
| Millet bahçesini insan ölçeğine uygun tasarlandığını düşünüyorum.        | 16,74%        | 24,46%   | <b>58,80%</b> |
| Millet bahçesinde genellikle fotoğraf/video çekinirim.                   | 34,33%        | 21,89%   | <b>43,78%</b> |
| Millet bahçesinde kendimi özgür ve rahat hissederim.                     | 16,31%        | 24,89%   | <b>58,80%</b> |
| Millet bahçesini ses açısından konforlu buluyorum.                       | 29,61%        | 25,75%   | <b>44,64%</b> |
| Millet bahçesindeki oturma yerlerinin sayısını yeterli buluyorum.        | <b>50,21%</b> | 24,89%   | 24,89%        |
| Millet bahçesindeki oturma yerlerinin kalitesini yeterli buluyorum.      | <b>39,91%</b> | 29,61%   | 30,47%        |
| Millet bahçesindeki gölgelik elemanlarının sayısını yeterli buluyorum.   | <b>51,07%</b> | 28,33%   | 20,60%        |
| Millet bahçesindeki gölgelik elemanlarının kalitesini yeterli buluyorum. | <b>45,49%</b> | 27,90%   | 26,61%        |
| Millet bahçesindeki güneşlenme alanlarının sayısını yeterli buluyorum.   | 27,90%        | 24,46%   | <b>47,64%</b> |
| Millet bahçesindeki güneşlenme alanlarının kalitesini yeterli buluyorum. | 32,19%        | 29,18%   | <b>38,63%</b> |
| Millet bahçesindeki tuvaletlerin sayısını yeterli buluyorum.             | <b>66,95%</b> | 20,60%   | 12,45%        |
| Millet bahçesindeki tuvaletlerin kalitesini yeterli buluyorum.           | <b>65,67%</b> | 21,46%   | 12,88%        |
| Millet bahçesindeki çöp kutularının sayısını yeterli buluyorum.          | <b>39,48%</b> | 24,03%   | 36,48%        |
| Millet bahçesindeki çöp kutularının kalitesini yeterli buluyorum.        | 37,77%        | 24,03%   | <b>38,20%</b> |
| Millet bahçesinin temizlik ve bakımından memnunum.                       | 29,61%        | 24,89%   | <b>45,49%</b> |
| Millet bahçesinin aydınlatma ve ışıklandırmasından memnunum.             | 21,46%        | 21,03%   | <b>57,51%</b> |
| Millet bahçesinin peyzaj düzenlemesinden memnunum.                       | 23,61%        | 30,04%   | <b>46,35%</b> |
| Millet bahçesinin yönetiminden memnunum.                                 | 28,33%        | 35,62%   | <b>36,05%</b> |

**Tablo 4.** "Kullanım ve Aktiviteler" teması altında yer alan sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtların "olumsuz", "nötr" ve "olumlu" kategorilerindeki yüzdesel dağılımları

| "Kullanım ve Aktiviteler" Teması  | Olumsuz (%)   | Nötr (%)      | Olumlu (%)    |
|---|---------------|---------------|---------------|
| Millet bahçesini kış mevsiminde genellikle kullanırım.                      | <b>57,94%</b> | 21,89%        | 20,17%        |
| Millet bahçesini ilkbahar mevsiminde genellikle kullanırım.                 | 11,16%        | 13,73%        | <b>75,11%</b> |
| Millet bahçesini yaz mevsiminde genellikle kullanırım.                      | 9,44%         | 11,59%        | <b>78,97%</b> |
| Millet bahçesini sonbahar mevsiminde genellikle kullanırım.                 | 14,16%        | 23,61%        | <b>62,23%</b> |
| Millet bahçesini yağışlı (kar, yağmur vb.) havalarda genellikle kullanırım. | <b>60,09%</b> | 21,46%        | 18,45%        |
| Millet bahçesini güneşli havalarda genellikle kullanırım.                   | 9,01%         | 13,73%        | <b>77,25%</b> |
| Millet bahçesini bulutlu havalarda genellikle kullanırım.                   | 22,32%        | 30,04%        | <b>47,64%</b> |
| Millet bahçesini soğuk havalarda genellikle kullanırım.                     | <b>60,09%</b> | 21,89%        | 18,03%        |
| Millet bahçesini sıcak havalarda genellikle kullanırım.                     | 11,59%        | 15,88%        | <b>72,53%</b> |
| Millet bahçesini sabah vakitlerinde (06.00-11.59) genellikle kullanırım.    | <b>55,36%</b> | 20,17%        | 24,46%        |
| Millet bahçesini öğlen vakitlerinde (12.00-17.59) genellikle kullanırım.    | 30,04%        | 22,75%        | <b>47,21%</b> |
| Millet bahçesini akşam vakitlerinde (18.00-23.59) genellikle kullanırım.    | 12,02%        | 14,16%        | <b>73,82%</b> |
| Millet bahçesini gece vakitlerinde (00.00-05.59) genellikle kullanırım.     | <b>51,50%</b> | 18,03%        | 30,47%        |
| Millet bahçesinin farklı bölgelerini kullanırım.                            | 16,74%        | 23,61%        | <b>59,66%</b> |
| Millet bahçesini farklı türde aktiviteler için kullanırım.                  | 27,90%        | 22,75%        | <b>49,36%</b> |
| Millet bahçesindeki aktivite olanaklarını yeterli buluyorum.                | <b>41,20%</b> | 34,76%        | 24,03%        |
| Millet bahçesindeki oyun alanlarından memnunum.                             | 33,05%        | <b>33,91%</b> | 33,05%        |
| Millet bahçesindeki spor alanlarından memnunum.                             | <b>37,77%</b> | 31,33%        | 30,90%        |
| Millet bahçesindeki yeme-içme mekanlarından memnunum.                       | <b>50,21%</b> | 26,18%        | 23,61%        |
| Millet bahçesinin büyüklüğünden memnunum.                                   | 30,47%        | 25,32%        | <b>44,21%</b> |

Yukarıda yer alan tablo ve grafiklerden anlaşıldığı üzere kullanıcılar, "Sosyallik" (Tablo. 1) teması altında olumlu olarak;

- Millet bahçesinde farklı yaş, cinsiyet, sosyal ve etnik gruptan insanlara rastladıklarını,
- Millet bahçesinde tanıdıkları insanlarla karşılaşp, sohbet ettiklerini,
- Millet bahçesindeki insanlarla göz teması kurduklarını,
- Millet bahçesinde düzenlenen etkinliklere genellikle katıldıklarını,
- Millet bahçesinde bulunmaktan mutlu olduklarını,
- Millet bahçesinde çöp görürlerse topladıklarını,
- Millet bahçesinin farklı yaş, cinsiyet ve sosyal sınıftan her türlü insana hitap ettiğini,
- Millet bahçesini gurur duyulacak bir mekân olarak düşündüklerini,
- Millet bahçesinin genel ortamını samimi/cana yakın bulduklarını ifade etmişlerdir.

Kullanıcılar, "Sosyallik" (Tablo. 1) teması altında olumsuz olarak;

- Millet bahçesinde tanımadıkları insanlarla sohbet etmediklerini,
- Millet bahçesindeki topluluk etkinliklerinin ve sosyalleşme alanlarının hem sayılarının hem de kalitelerinin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Kullanıcılar, "Erişim ve Bağlantılar" (Tablo. 2) teması altında olumlu olarak;

- Millet bahçesine kent merkezinden hem yürüyerek hem de bisiklet, toplu taşıma araçları ve özel araçlar ile ulaşmanın kolay olduğunu,
- Millet bahçesindeki yürüyüş yolları, bisiklet yolları ve kestirme yollar ile istedikleri yerlere kolayca ulaşabildiklerini,
- Millet bahçesine istedikleri yerden rahatlıkla girebildiklerini,

- Millet bahçesinin içinden yakın çevreyi, yakın çevreden de millet bahçesinin içini rahatlıkla görebildiklerini,
- Millet bahçesinin kent içindeki konumunun erişim ve bağlantılar açısından doğru olduğunu,
- Millet bahçesindeki girişleri davetkar ve sayı olarak yeterli bulduklarını,
- Millet bahçesini yaşlı, hamile ve çocuklu bireyler için erişilebilir bulduklarını belirtmişlerdir.

Kullanıcılar, "Erişim ve Bağlantılar" (Tablo. 2) teması altında olumsuz olarak;

- Millet bahçesindeki otopark sayısının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Kullanıcılar, "Konfor ve İmaj" (Tablo. 3) teması altında olumlu olarak;

- Millet bahçesinin genel görünümünü çekici/cazip bulduklarını,
- Millet bahçesini suç, taciz vb. olaylara karşı güvenli bulduklarını,
- Millet bahçesinin insan ölçeğine uygun tasarlandığını,
- Millet bahçesinde genellikle fotoğraf/video çekindiklerini ve kendilerini özgür/rahat hissettiklerini,
- Millet bahçesini ses açısından konforlu bulduklarını,
- Millet bahçesindeki güneşlenme alanlarının hem sayısını hem de kalitesini yeterli bulduklarını,
- Millet bahçesindeki çöp kutularının kalitesini yeterli bulduklarını,
- Millet bahçesinin temizliğinden, bakımından, aydınlatmasından, peyzaj düzenlemesinden ve yönetiminden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Kullanıcılar, "Konfor ve İmaj" (Tablo. 3) teması altında olumsuz olarak;

- Millet bahçesindeki oturma yerlerinin, gölgelik elemanlarının ve tuvaletlerin hem sayılarını hem de kalitelerini yetersiz bulduklarını,
- Millet bahçesindeki çöp kutularının ise sayısını yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir.

Kullanıcılar, "Kullanım ve Aktiviteler" (Tablo. 4) teması altında olumlu olarak;

- Millet bahçesini ilkbahar, yaz ve sonbahar mevsimlerinde; güneşli, bulutlu ve sıcak havalarda; öğlen (12.00-17.59) ve akşam (18.00-23.59) vakitlerinde genellikle kullandıklarını,
- Millet bahçesinin farklı bölgelerini farklı türde aktiviteler için kullandıklarını,
- Millet bahçesinin büyüklüğünden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Kullanıcılar, "Kullanım ve Aktiviteler" (Tablo. 4) teması altında olumsuz olarak;

- Millet bahçesini kış mevsiminde; yağışlı ve soğuk havalarda, sabah (06.00-11.59) ve gece (00.00-05.59) vakitlerinde genellikle kullanmadıklarını,
- Millet bahçesindeki aktivite olanaklarını yeterli bulmadıklarını,
- Millet bahçesindeki spor alanlarından ve yeme-içme mekanlarından memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

## 6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Küresel ölçekte artan kentleşme, bireylerin doğal ve yapma çevreyle etkileşim kurabilecekleri kamusal açık alanlara olan ihtiyaçlarını artırmıştır. Sosyalleşme, dinlenme ve iletişim gibi işlevler üstlenen bu alanlar, kent yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Bu sebeple, mekânsal kalitelerinin yüksek olması gerekmektedir. Benzer şekilde, millet bahçeleri de hem rekreatif hem de acil durumlarda toplanma alanı olarak hizmet veren kamusal açık alanlar arasında yer almakta olup, kullanıcı beklentilerini karşılayacak mekânsal kaliteye sahip olmalıdır.

Millet bahçelerinde mekânsal kalitenin artırılabilmesi için öncelikle mevcut mekânsal kalite düzeyinin ölçülmesi ve geliştirilmesi gereken yönlerin belirlenmesi gerekmektedir. Ancak mekânsal kalite, kullanıcı algısına göre değişebilen ve üzerinde fikir birliği bulunmayan karmaşık bir kavramdır (Rapoport, 1970; Alamri & Inceoglu, 2022). Bu nedenle değerlendirme sürecinde hem tasarım özellikleri hem de kullanıcı görüşlerine dayalı olarak geliştirilmiş mekânsal kalite göstergelerinden yararlanılmalıdır. Bu bağlamda, çalışmada; örneklem alanı olarak seçilen Kırklareli Millet Bahçesi'nin, mekânsal kalitesini değerlendirmek amacıyla, Project for Public Spaces'in dört ana teması (sosyallik, kullanım ve aktiviteler, erişim ve bağlantılar, konfor ve imaj) ile literatürdeki göstergelerden yararlanılarak, kullanıcılarla anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Anket çalışmasından elde edilen veriler, Kırklareli Millet Bahçesi'nin mekânsal kalitesinin "Sosyallik", "Kullanım ve Aktiviteler", "Erişim ve Bağlantılar", "Konfor ve İmaj" başlıkları altında genel olarak iyi bir seviyede olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, her bir tema kapsamında geliştirilmesi gereken belirli noktalar da tespit edilmiştir;

- Kullanıcılar, "Sosyallik" teması kapsamında, millet bahçesindeki topluluk etkinliklerinin ve sosyalleşme alanlarının hem sayılarının hem de kalitelerinin yetersiz olduğunu ve millet bahçesindeki tanımadıkları kişilerle iletişim kurmadıklarını,
- "Erişim ve Bağlantılar" teması kapsamında, millet bahçesindeki otopark sayısının yetersiz olduğunu,
- "Konfor ve İmaj" teması kapsamında, millet bahçesindeki oturma alanlarının, gölgelik elemanlarının ve tuvaletlerin hem sayılarının hem de kalitelerinin yetersiz olduğunu, çöp kutularının ise sadece sayılarının az olduğunu,
- "Kullanım ve Aktiviteler" teması kapsamında, millet bahçesini kışın, yağışlı ve soğuk havalarda, sabah ve gece saatlerinde genellikle kullanmadıklarını, millet bahçesindeki aktivite olanaklarının yetersiz olduğunu ve millet bahçesindeki spor alanları ile yeme-içme mekanlarından memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Bu bulgulardan yola çıkarak, Kırklareli Millet Bahçesi'nin mekânsal kalitesini yükseltmek ve kullanıcı memnuniyetini artırmak için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- "Sosyallik" teması kapsamında, farklı yaş ve sosyal gruplara hitap eden daha fazla etkinlik düzenlenebilir, sosyalleşme alanlarının sayısı ve kapasitesi artırılıp çeşitlendirilebilir, kullanıcıların tanımadıkları insanlarla sohbet etme fırsatlarını artırmak için özel sosyal alanlar, sohbet köşeleri veya grup aktiviteleri düzenlenebilir.
- "Erişim ve Bağlantılar" teması kapsamında, millet bahçesinin yakın çevresine otopark alanı eklenebilir.
- "Konfor ve İmaj" teması kapsamında, tuvaletlerin sayısı artırılabilir, temizlik personeli sayısı artırılarak mevcut tuvaletlerin hijyen koşulları iyileştirilebilir, kullanıcılar için daha konforlu yeni oturma alanları tasarlanabilir, bank-masa-sandalye gibi oturma elemanları tedarik edilebilir, pergola-çardak gibi yeni gölgelik elemanları eklenebilir, alanın farklı bölgelerine gölge yapan ağaçlar ekilebilir, çöp toplama koşullarını iyileştirmek için alanın çeşitli yerlerine yeni çöp kutuları eklenebilir.
- "Kullanım ve Aktiviteler" teması kapsamında, kapalı alanlar, ısıtıcılar veya korunaklı alanlar eklenebilir, farklı aktivite alanları tasarlanabilir, mevcut aktivite olanaklarının koşulları iyileştirilebilir, yeni yeme-içme mekanları çeşitlendirilebilir ve farklı yiyecek-içecek seçenekleri sunulabilir.

Sonuç olarak bu çalışma, kullanıcı deneyimlerine dayalı olarak millet bahçelerinin mekânsal kalite düzeyinin değerlendirilebileceğini ve geliştirilmesi gereken yönlerin belirlenebileceğini göstermektedir. Ayrıca, çalışmada sunulan yöntemsel yaklaşımın, diğer millet bahçelerinde de uygulanarak daha kapsayıcı sonuçlar elde edilmesine olanak sağlayacak örnek bir model işlevi görebileceği düşünülmektedir.

## 7. KAYNAKÇA

- Akpınar, A. (2016). How is quality of urban green spaces associated with physical activity and health?, *Urban Forestry & Urban Greening*, 16(2016), 76-83.
- Alamri, Y. & Inceoglu, M. (2022). Evaluation of satisfaction level regarding urban parks: The case of Eskisehir Millet Bahçesi, *Journal of Environmental and Natural Studies*, 4 (1), 38-51.
- Altıntaş, G. & Serdaroğlu Sağ, N. (2022). Eski stadyum alanından yeni Millet bahçesine: Eskişehir kent merkezinde bir dönüşüm örneği, *Inonu University Journal of Art and Design*, 12(26), 12-36.
- Architects' Council of Europe. (2019). Achieving quality in the built environment. ACE conference "How to Achieve Quality in the Built Environment: Quality assurance tools and systems", 4 Mayıs 2019, Innsbruck, Austria.
- Başalma, D. E., Uslu, A. & Şahin Körmeçli, P. (2017). Kent parkı kalite göstergelerinin değerlendirilmesi kapsamında bir deneme: Ankara/100. Yıl Birlik Parkı örneği, *International Journal of Landscape Architecture Research*, 1(1), 08-13.
- Bıçen, A. (2023). Millet bahçelerinin engelli ulaşılabilirliği üzerine bir değerlendirme: Diyarbakır Bağlar Millet Bahçesi, *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(100), 2614-2628.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2020). Millet Bahçeleri Rehberi. Erişim tarihi: 18 Aralık 2024, <https://webdosya.csb.gov.tr/db/mpgm/editedosya/milletbahcesirehber.pdf>.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2022). Kırklareli Millet Bahçesi Yakında Hizmetinizde. Erişim tarihi: 18 Aralık 2024, <https://kirkclareli.csb.gov.tr/kirkclareli-millet-bahcesi-yakinda-hizmetinizde-haber-263902>.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2023). Kırklareli İli Merkez İlçe Karakaş Mahallesi 684 Ada 4-6-7-8 Parseller Millet Bahçesi Uygulama İmar Planı Değişikliği Plan Raporu. Erişim tarihi: 18 Aralık 2024, <https://kirkclareli.csb.gov.tr/millet-bahcesi-1-1000-uygulama-imar-plani-degisikligi-ve-1-5000-nazim-imar-plani-degisikligi-duyuru-436930>.
- Das, T. (2022). Architectural design quality indicators for educational built environment in the Indian context, *International Journal of Applied Engineering Research*, 17(1), 66-73.
- Dewulf, G. & Meel, J. V. (2004). Sense and nonsense of measuring design quality, *Building Research & Information*, 32(3), 247-250.
- Dhiman, N. S. (2023). Architectural design quality indicators for museums and galleries in the Indian context, *International Journal for Multidisciplinary Research (IJFMR)*, 5(6), 1-44.
- Evren, M. B. & Kuru, A. (2023). Yapı adasında kamusal mekân kalite göstergelerinin belirlenmesi ve AHP yöntemi ile ağırlıklandırılması. *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı*, (IV. Kentsel Morfoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Konya), 115-123.
- Greene, S. (1992). Cityshape communicating and evaluating community design, *Journal of the American Planning Association*, 58(2), 177-189.
- Harputlugil, T., Gültekin, A. T., Prins, M. & Topçu, Y. İ. (2014). Architectural design quality assessment based on analytic hierarchy process: a case study, *METU JFA*, 31(2), 139-161.
- İnceoğlu, M. & Aytuğ, A. (2009). Kentsel mekânda kalite kavramı, *MEGARON*, 4 (3), 131-146.
- Karpuz, E. (2023). Kamusal açık mekanların yerleştirme (placemaking) teorisi üzerinden değerlendirilmesi, *Bostanlı Gün Batımı Terası ve Demokrasi Şehitleri Meydanı örnekleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kırklareli Valiliği. (2022). Kırklareli millet bahçesi. Erişim tarihi: 13 Aralık 2024, <http://www.kirkclareli.gov.tr/millet-bahcesi-insaatina-baslandi-halkimiza-hayirli-olsun>.

- Maniruzzaman, K. M., Alqahtany, A. A., Abou-Korin, A. & Al-Shihri, F. S. (2021). An analysis of residents' satisfaction with attributes of urban parks in Dammam city, Saudi Arabia, *Ain Shams Engineering Journal*, 12(2021), 3365-3374.
- Mehta, V. (2014). Evaluating public space, *Journal of Urban Design*, 19(1), 53-88.
- Nasar J. L. (1988). *Environmental aesthetics: theory, research, and applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Project for Public Spaces. (2022). *Placemaking: what if we built our cities around places?*. Erişim tarihi: 12 Aralık 2024, <https://www.pps.org/product/placemaking-what-if-we-built-our-cities-around-places>.
- Rapoport, A. (1970). The study of spatial quality, *The Journal of Aesthetic Education*, 4(4), 81-95.
- Rostami, R., Lamit, H., Khoshnava, S. M. & Rostami, R. (2016). Successful public places: A case study of historical Persian gardens, *Urban Forestry & Urban Greening*, 15(2016), 211-224.
- Sağlık, A., Kelkit, A., Temiz, M., Sağlık, E. & Bayrak, M. İ. (2019). Millet bahçesi kavramı: Kahramanmaraş ili örneği, *The Journal of Social Sciences Institute*, 2019 (Özel Sayı), 11-30.
- Sey, Y. (1994). Konutta kalite kavramı. T. Aktüre (Ed.), *Konutta kalite sempozyumu*. İstanbul: Mesa Mesken Sanayi A. Ş. Yayınları.
- Tunca, C. (2020). İstanbul tarihi yarımada parklarının kentsel mekan kalitesi açısından değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ufkutuğ, Z. (2006). Konutta kalite kavramı ve yapı hasarları, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 21(2), 205-211.
- Uzgören, G. & Erdönmez, M. E. (2017). Kamusal açık alanlarda mekan kalitesi ve kentsel mekan aktiviteleri ilişkisi üzerine karşılaştırmalı bir inceleme, *MEGARON*, 12(1), 41-56.
- Voordt, V. D. & Wegen, V. (2005). *Architecture in use: an introduction to the programming, design and evaluation of buildings*. Amsterdam: Architectural Press.
- Wolch, J. R., Byrne, J. & Newell, J. P. (2014). Urban green space, public health, and environmental justice: The challenge of making cities 'just green enough', *Landscape and Urban Planning*, 125(2014), 234-244.
- Wyckoff, M. A. (2014). Definition of placemaking: Four different types. Erişim tarihi: 12 Aralık 2024, [https://www.canr.msu.edu/uploads/375/65824/4typesplacemaking\\_pzn\\_wyckoff\\_january2014.pdf](https://www.canr.msu.edu/uploads/375/65824/4typesplacemaking_pzn_wyckoff_january2014.pdf).
- Yıldırım, M. & Gül, F. (2020). Kentsel ortak kullanım alanlarına bir örnek: Samsun Millet Bahçesi, *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 125-141.
- Zulkadiroğlu, D. (2022). Millet bahçelerinde alan niteliklerinin kullanıcı açısından incelenmesi: Kahramanmaraş 15 Temmuz Millet Bahçesi örneği, *ArtGRID-Journal of Architecture, Engineering & Fine Arts*, 4(1), 41-56.